

Antoni Kakareko

Z prac nad spuścizną Andrzeja Bukowskiego w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Gdańskiego : (cz. 3: kolekcje warsztatowe dotyczące czasopiśmiennictwa, literatury oraz biografistyki i leksykografii Pomorza i Kaszub)

Acta Cassubiana 5, 89-112

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANTONI KAKAREKO

**Z PRAC NAD SPUŚCIZNĄ ANDRZEJA
BUKOWSKIEGO W BIBLIOTECĘ GŁÓWNEJ
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
(CZ. 2: KOLEKCJE WARSZTATOWE DOTYCZĄCE
CZASOPIŚMIENICTWA, LITERATURY ORAZ
BIOGRAFISTYKI I LEKSYKOGRAFII POMORZA I KASZUB)**

Niniejszy, trzeci już blok opracowań¹ informujących czytelników rocznika „Acta Cassubiana” o zawartości merytorycznej kolejnej – zinwentaryzowanej – partii monumentalnej spuścizny Andrzeja Bukowskiego, zawiera (w aspekcie autorskim) dwa omówienia.

Pierwsze – sporządzone przez wyżej podpisanego – rejestruje (nieznane dotąd) archiwa redakcyjne „Teki Pomorskiej” i „Życia Pomorza” oraz pokaźne kolekcje warsztatowe, związane z pracami badawczymi twórcy spuścizny nad biografistyką, czasopiśmiennictwem i literaturą Pomorza i Kaszub. W tej grupie znalazły się również liczne opracowania oraz dokumentacja i materiały warsztatowe A. Bukowskiego (nie tylko o charakterze biograficznym), dotyczące jego współpracy z redakcjami szeregu wydawnictw encyklopedycznych i leksykonów.

Owa partia opracowanych przeze mnie materiałów, w momencie przekazania spuścizny Bibliotece Głównej UG, stanowiła zasób kartonów: szóstego, siódmego, dziewiątego oraz dwóch kartonów oznaczonych liczbą jedenaście: „a” i „b”².

Drugie opracowanie, sporządzone przez Angelikę Dąbał, a kończące niniejszy przegląd zinwentaryzowanych dotychczas³ jednostek spuścizny A. Bukowskiego, omawia zaś materiały dotyczące Waplewa i Rodziny Sierakowskich, które to – przed inwentaryzacją – stanowiły zasób kartonu dwudziestego pierwszego.

Wysiłki nad opracowaniem tej jedynej w swoim rodzaju (zwłaszcza w aspekcie wagi naukowej) spuścizny trwają nieustannie i prace te posuwają się naprzód, aczkolwiek ogrom materiału, jego różnorodność oraz stan uporządkowania, powodujący rozmaite przeszkody i trudności we właściwym określeniu i rozeznaniu opra-

Dwa poprzednie ukazały się w t. III (2001) oraz w t. IV (2002) „Acta Cassubiana”.

Ów tzw. wykaz kartonowy funkcjonuje do dzisiaj, służąc do identyfikacji i określenia materiałów spuścizny dotychczas jeszcze nieopracowanych. Zob. J. Borzyszkowski, *Spuścizna Andrzeja Bukowskiego (1911-1997)*, „Acta Cassubiana”, 1999, s. 356-358.

Stan na 15 III 2003 r.

cowywanych dokumentów, czyni powyższe prace żmudnymi i rozciąga je w czasie⁴. Według rozeznania piszącego te słowa, dotychczas⁵ opracowaniem (akcesyjnym⁶ i inwentarzowym⁷) objęto w sumie ok. 40% materiałów spuścizny, znajdujących się w posiadaniu Bibl. Gł. UG. Opracowany zasób posiada kartotekę inwentarzową oraz bogaty indeks i jest już dostępny dla użytkowników⁸. Autorzy niniejszych opracowań obiecują informować Czytelników na bieżąco – w kolejnych tomach „Acta Cassubiana” – o owocach dalszych prac nad spuścizną A. Bukowskiego.

ARCHIWA REDAKCYJNE „TEKI POMORSKIEJ” I „ŻYCIA POMORZA”⁹

Okres redagowania przez A. Bukowskiego „Teki Pomorskiej” – periodyku ukazującego się w Toruniu w latach 1936-1938 i już w tamtym czasie bardzo wysoko ocenianego, niewątpliwie wywarł wielki wpływ na dalszą drogę twórczą „świeżo upieczonemu” (wówczas) absolwenta poznańskiej polonistyki. Świadczy o tym może fakt przechowywania zasobnego¹⁰ archiwum redakcyjnego, które aktualnie stanowi część składową spuścizny A. Bukowskiego w zbiorach Bibl. Gł. UG¹¹.

⁴ Opracowaniem spuścizny zajmuje się aktualnie (mając w zakresie obowiązków jeszcze inne czynności) dwóch pracowników Oddziału Zbiorów Specjalnych: Angelika Dąbal (od roku 2002) oraz piszący te słowa.

⁵ Stan na 15 III 2003 r.

⁶ Obejmuje ono m.in. takie czynności jak: pierwsze rozeznanie materiału, wydzielenie jednostek (całości) merytorycznych i ich pierwsza ewidencja na tzw. notach akcesyjnych.

⁷ Z wcześniej zewidencjonowanych jednostek akcesyjnych tworzy się – według szeregu kryteriów formalnych oraz natury merytorycznej – określone całości, które, wpisane do inwentarza, stanowią tzw. jednostki inwentarzowe.

⁸ Dotychczas na podstawie materiału spuścizny A. Bukowskiego powstały (na Wydz. Fil.-Hist.) dwie prace magisterskie. Został on też wykorzystany m.in. w publikacjach: C. Obracht-Pronduzińskiego [*Jan Karnowski (1886-1939). Pisarz, polityk i kaszubsko-pomorski działacz regionalny*, Gdańsk, 1999; *Kaszubi. Między dyskryminacją a regionalną podmiotowością*, Gdańsk 2002], J. Borzyszkowskiego [*Aleksander Majkowski (1876-1938). Biografia historyczna*, Gdańsk-Wejherowo 2002], Joanny Schodzińskiej [*Franciszek Sędzicki (1882-1957) – działacz narodowy, regionalista i poeta kaszubski*, Gdańsk-Wejherowo 2003], W. Peplińskiego [*Zasopismnictwo kaszubskie w latach zaboru pruskiego. Aspekty programowe, publicystyczne i wydawnicze*, Gdańsk 2002], J. Olbert [*Dzieje „Gryfa” 1931-1934, „Teki Gdańskie”*, 2002] i A. Kakareko [*Nauczyciel polskiego rozmiłowany w polskości: dr Władysław Pniewski (1893-1940), „Skalka”*, 2002, nr 3].

⁹ Przed opracowaniem materiały obydwu archiwów stanowiły zasób kartonu VI.

¹⁰ Na ile kompletnego – trudno na razie powiedzieć.

¹¹ A. Bukowski jest również autorem hasła „Teki Pomorska” w wydawnictwie: *Literatura Polska. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 2, Warszawa 1985, s. 470. O „Tece Pomorskiej” pisze również w swej najważniejszej chyba pracy: *Regionalizm kaszubski. Ruch naukowy, literacki i kulturalny. Zarys monografii historycznej*, Poznań 1950, s. 308-309.

„Teką Pomorska”, pismo określające się jako „kwartalnik¹² regionalny poświęcony zagadnieniom kultury i sztuki¹³”, była organem Konfraterni Artystów w Toruniu¹⁴. Stowarzyszenie to było czołowym inspiratorem oraz koordynatorem życia kulturalnego nie tylko Torunia, ale również w skali całego regionu pomorskiego¹⁵. „*W pejzażu kulturalnym Torunia – stwierdza Jan Bełkot – Konfraternia Artystów zajmuje miejsce szczególne, chociażby z tego powodu, że działała – pomimo pewnych przestojów – przez cały okres międzywojenny, inicjując i inspirując wiele przedsięwzięć artystycznych, których znaczenie niejednokrotnie wykraczało poza obręb stolicy województwa*”¹⁶. Powołując w roku 1936 swój organ, środowisko to pragnęło jeszcze bardziej rozszerzyć swoje oddziaływanie¹⁷. „*Teka Pomorska – czytamy w deklaracji Redakcji do pierwszego numeru pisma (wiosna 1936) – będzie w tych warunkach pierwszym wogóle samodzielnym i na szerszych podstawach opartym literackim pismem regionalnym na Pomorzu. Ukazując się w Toruniu, jako stolicy Pomorza, nie będzie się zacieśniała do miejscowego grona literatów, lecz starać będzie o to, by wszyscy, którzy mają zdolności ku temu, wypowiedali się na jej łamach o sprawach kulturalnych i artystycznych naszego regionu z całą swobodą*”¹⁸. Do owocnej realizacji takiej linii pisma przyczynił się niewątpliwie A. Bukowski¹⁹, który, dokooptowany do Redakcji od nr. 3/4 z roku 1936²⁰, w 1937 r. został sekre-

¹² Od roku 1938: „Dwumiesięcznik regionalny [...]”.

¹³ Nt. „Teki Pomorskiej” zob. m.in.: A. Bukowski, *op. cit.* (zob. przypis 11); J. Bełkot, *Czasopisma kulturalno-literackie Konfraterni Artystów w Toruniu w latach 1934-1938*, „Rocznik Toruński”, 1975, s. 145-167; E. Głowacka, „Teką Pomorska” *kwartalnik Konfraterni Artystów w Toruniu 1936-1938. Bibliografia zawartości*, „Rocznik Toruński”, 1979, s. 197-227; A. Borycki, *Teka Pomorska*, „Nowości. Dziennik Toruński”, 31.05-1.06.1975, nr 122.

¹⁴ Jednym z głównych założycieli i czołowym liderem środowiska był wielki malarz polski – Julian Fałat (1853-1929). Nt. Konfraterni Artystów zob. m.in.: E. Gros, *Z dziejów Konfraterni Artystów w Toruniu (1920-1937)*, „Teką Pomorska”, 1937, nr 1 (5), s. 14-21; J. Bełkot, *Czasopisma kulturalno-literackie Konfraterni Artystów w Toruniu w latach 1934-1938*, *op. cit.*

¹⁵ Znaczenie to podkreśla również późniejsza historiografia. Zob. m.in. M. Wojciechowski, *W czasach Drugiej Rzeczypospolitej (1920-1939)*, [w:] *Toruń dawny i dzisiejszy. Zarys dziejów*, Warszawa-Poznań-Toruń 1983, s. 476-477.

¹⁶ J. Bełkot, *op. cit.*, s. 145.

¹⁷ Do struktury organizacyjnej Konfraterni Artystów wchodziło szereg Kół, m.in.: Literackie, Plastyków, Fotografów, Muzyków, Archeologów. Redakcją pisma miało się zająć Koło Literackie.

¹⁸ *Od Redakcji*, „Teką Pomorska”, 1936, nr 1. Oryginalną pisownię tekstu przystosowano do obecnych zasad pisowni (np. zamiast „pierwszem” jest „pierwszym”, zamiast „regionalnem” jest „regionalnym”).

¹⁹ W tym czasie A. Bukowski był pracownikiem naukowym Książnicy Miejskiej w Toruniu, gdzie zajmował się m.in. opracowywaniem zbiorów W. Fiałka.

²⁰ Przedtem („Teką Pomorska”, 1936, nr 2, s. 1-4) zaznaczył już swoją obecność w piśmie jako autor artykułu biograficznego: *Ignacy Łyskowski – duchowy wódz Pomorzan w drugiej połowie XIX wieku. (W 50-tą rocznicę zgonu)*.

tarzem i zarazem redaktorem odpowiedzialnym²¹. Wprowadził on (w szerszym zakresie) w obręb zainteresowania kwartalnika problematykę kaszubsko-gdańską²². Również do kręgu współpracowników „Teki Pomorskiej” udało mu się zwerbować całą ówczesną plejadę literacką i działaczy kaszubskich i gdańskich, jak: Aleksander Majkowski, Jan Karnowski, ks. Leon Heyke, ks. Bernard Sychta, Aleksander Labuda, Stefan Bieszk, Jan Patock, Władysław Pniewski, Marian Pelczar, Jan Kilarski i inni. A. Majkowski i W. Pniewski wchodzili nawet w skład Redakcji kwartalnika. Ów aspekt kaszubsko-gdański ma też wyraźne potwierdzenie w materiałach archiwum redakcyjnego, o czym niżej.

Ostatni numer „Teki Pomorskiej” ukazał się w końcu 1938 r.²³ W archiwum red. zachowała się ulotka²⁴ z sierpnia 1939 r., podpisana (w imieniu wydawnictwa „Teki Pomorskiej”) przez Stanisława Zadroznego, zapowiadająca wznowienie pisma po półrocznej przerwie – we wrześniu 1939 r.²⁵ Z lektury pisma Redakcji i Administracji „Teki Pomorskiej” (znajdującego się również w archiwum red.²⁶) do Zarządu Konfraterni Artystów z dnia 1 października 1938 r. oraz z treści niedatowanego listu A. Bukowskiego²⁷ do Komitetu Redakcyjnego „Teki Pomorskiej” z tego samego roku, sądzić można, iż do decyzji zaprzestania wydawania dwumiesięcznika w zasadniczym stopniu przyczynił się konflikt między Kołem Literackim (w tym również członków redakcji „Teki Pomorskiej”) a władzami Konfraterni.

²¹ Do końca roku 1936 funkcję redaktora odpowiedzialnego kwartalnika pełnił Marian Sydow – publicysta, bibliotekarz, bibliofil (członek założyciel Towarzystwa Bibliofilów w Toruniu im. Lelewela), prezes Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. W składzie Redakcji „Teki Pomorskiej” znajdowali się poza wyżej wymienionymi: (przez cały okres ukazywania się kwartalnika) Zofia Bogusławska – nauczycielka, pisarka; Zygmunt Mocarski – dyrektor Książnicy Miejskiej w Toruniu, historyk kultury; (w różnych okresach) Józef Bieniasz – pracownik naukowy Instytutu Bałtyckiego, historyk, publicysta; Jadwiga Korczakowska – pisarka, autorka książek dla dzieci; Tadeusz Pietrykowski – sędzia Sądu Okręgowego w Toruniu; Aleksander Majkowski, Władysław Pniewski, Jerzy Chyczewski, Józef Gajek; Zygmunt Cywiński – publicysta; Wiktor Jagalski – burmistrz Tczewa.

²² Wagę znaczenia tej roli A. Bukowskiego podkreślają również czołowi przedstawiciele obecnej historiografii pomorsko-kaszubskiej: J. Borzyszkowski (*Andrzej Bukowski*, „Pomerania”, 1998, s. 47) oraz W. Pepliński (*Prasa pomorska w Drugiej Rzeczypospolitej 1920-1939*, Gdańsk 1987, s. 144).

²³ Jako nr 5-6 (13-14).

²⁴ Sygn. Rs II 145/3.

²⁵ W tekście ulotki czytamy m.in.: „Zawiadamy uprzejmie, że z dniem 1 lipca b.r. wznowiliśmy wydawanie dwumiesięcznika regionalnego p.n. »TeKa Pomorska« – organu Konfraterni Artystów w Toruniu, poświęconego zagadnieniom Kultury i Sztuki na Pomorzu. Półroczny czasokres przerwy w wydawaniu »Teki Pomorskiej«, wychodzącej od r. 1936 – zaistniał wskutek reorganizacji. Pierwszy numer za miesiące lipiec i sierpień b.r. ukaże się w pierwszych dniach września b.r. [...]”.

²⁶ Sygn. Rs II 144/1.

²⁷ Sygn. Rs II 150/6.

A. Bukowski w swoim liście pisze o zatargu na tle kompetencyjno-finansowym²⁸. Był jednak jeszcze jeden istotny powód tego konfliktu natury bardziej ogólnej. We wspomnianym już piśmie Redakcji i Administracji „Teki Pomorskiej” do władz naczelnych Konfraterni Artystów czytamy m.in.: „[...] *Na pismo z dnia 6 lipca b.r. L.dz.77/38 donosimy: Ad 1. Uchwała, że »członkiem Komitetu Redakcyjnego może być tylko członek Konfraterni« jest sprzeczna z przyjętą tradycją. Ad 2. Uchwała sformułowana w tym punkcie godzi w podstawy istnienia »Teki Pomorskiej« i jest sprzeczna z założeniami ujętymi w »Tece Pomorskiej« 1936 nr 1. Ad 3. Tytuł »Teki Pomorskiej«, jako organu Koła Literackiego Konfraterni Artystów – w tym brzmieniu został ustalony na Walnym Zebraniu Koła Literackiego z dnia 27 kwietnia b.r. jako odpowiadający istocie rzeczy [...]*”²⁹. Wygląda więc na to, że w pewnym sensie zakwestionowana została otwarta (wychodząca poza obręb Torunia i skupiająca autorów z różnych ośrodków) formuła pisma. W dokumentacji „Życia Pomorza” (o którym niżej) zachowała się odręczna notatka informacyjna³⁰ z (mniej więcej) czerwca 1939 r., w której czytamy m.in.: „*Przed pół rokiem przestał wychodzić dwumiesięcznik »Teki Pomorskiej«, która dzięki pełnym poświęceniu staraniom redaktora mgr Andrzeja Bukowskiego zdobyła sobie jedną z pierwszych pozycji w polskim czasopiśmiennictwie regionalnym. W czasie wyjazdu redaktora zagranicę Zarząd Konfraterni Artystów w Toruniu, któremu – jak się pokazało – nie zależało na dobru kultury pomorskiej, spowodował upadek dobrze zapowiadającego się pisma*”³¹. W innej notatce rękopiśmiennej, zatytułowanej „Program pisma”³², dotyczącej mającego się ukazać we wrześniu 1939 r. „Życia Pomorza”, czytamy zaś: „*nie ma obecnie na Pomorzu pisma, które by odpowiadało tym potrzebom, jakie w chwili obecnej tak są jaskrawe. »Teki« pod nową redakcją nie będzie wyrazem pomorskości*”³³. Zestawiając powyższy

²⁸ (Rs II 150/6) „[...] *Najwięcej zasmuca mnie fakt, że Zarząd Konfraterni złożył od siebie również podanie o zasilek na „Tekę”, co jest sprzeczne – odnośnie »Teki« – z poprzednimi postanowieniami Zarządu, co jest dowodem zakulisowej, o niskim poziomie, intrygi, co przede wszystkim ogromnie utrudnia wyjście z sytuacji, gdyż dezorientuje Starostę co do wydania decyzji. Mimo swego negatywnego stosunku wobec pewnych poczynań Konfraterni, nie przypuszczałem, że aż tak ciasno i płytko pojmuje pracę dla dobra publicznego. Prawdziwie bolesne to. Dodam, że Konfraternia od dawna winna jest »Tece« za wpływy abonamentowe około 150 zł. Mimo wielokrotnych z mej strony próśb u Skarbniczki, nie wiem, czy powyższa suma już została wpłacona p. Buszczyńskiemu [właściciel drukarni – A.K.]...*”

²⁹ Rs II 144/1. Pismo w imieniu Komitetu Redakcyjnego oraz Zarządu Koła Literackiego podpisali: Przewodniczący – Zdzisław Kaczmarek, Sekretarz – Maria Dyamentówna.

³⁰ Z charakteru pisma sądzić można, że autorem jej był A. Bukowski.

³¹ „Od Wydawnictwa”, rkps, sygn. Rs II 160/1 (1).

³² Chodzi o mający się ukazać miesięcznik „Życie Pomorza”. Notatka również stanowi część składową dokumentacji red. „Życia Pomorza” i została oznaczona sygnaturą Rs II 161/11.

³³ Ibidem.

fragment notatki z treścią cytowanej wcześniej ulotki z sierpnia 1939 r., podpisanej przez (jako redaktora „Teki Pomorskiej”) Stanisława Zadroznego, a zapowiadającej wznowienie „Teki”, możemy sądzić, iż we wrześniu 1939 r. miały się ukazać dwa tytuły: „Teką Pomorska” pod nową redakcją oraz miesięcznik „Życie Pomorza”, którego redaktorem prowadzącym miał być A. Bukowski, do końca roku 1938 redaktor odpowiedzialny „Teki Pomorskiej”.

Autorzy dotychczasowych publikacji (w tym sam A. Bukowski)³⁴ nie poruszali kwestii przyczyn zaprzestania ukazywania się „Teki”. Dopiero zapoznanie się z materiałami archiwum redakcyjnego zarówno „Teki Pomorskiej”, jak i „Życia Pomorza”, pozwoliły piszącemu te słowa na powyższe sugestie.

Kontynuacją niejako ducha „Teki Pomorskiej” miało być „Życie Pomorza”, które nie zdążyło się już ukazać ze względu na wybuch II wojny światowej. Jednak redakcja nowego periodyku (z A. Bukowskim na czele) już – co najmniej od wiosny 1939 r. – działała i zdążyła zgromadzić wcale niemałą (jak na tak krótki okres czasu) dokumentację redakcyjną.

Znajdujące się w spuściźnie A. Bukowskiego archiwum redakcyjne „Teki Pomorskiej” liczy w sumie 368 jednostek akcesyjnych, które zostały zgrupowane w obrębie 18 jednostek inwentarzowych (sygnatur), w bloku sygnaturowym Rs II 142-Rs II 159.

Podczas opracowania zostały wyróżnione trzy zasadnicze grupy rodzajowe materiałów: dokumentacja redakcji, korespondencja oraz materiały redakcyjne. Dokumentacja redakcyjna została ułożona chronologicznie (latami) i składa się z 5 jednostek inwentarzowych, oznaczonych sygnaturami Rs II 142-Rs II 146.

Sygnatura Rs II 142 zawiera zachowaną dokumentację z roku 1936. Są to tylko trzy jednostki akcesyjne: rękopis brulionu tekstu zgłoszenia rejestracyjnego do Starostwa Grodzkiego w Toruniu, pismo Józefa Bieniasza do dyr. Książnicy Miejskiej w Toruniu, Zygmunta Mocarskiego, w sprawie rejestracji bibliograficznej „Teki Pomorskiej” oraz wycinek prasowy z komunikatem informacyjnym o wartości drugiego nr. „Teki Pomorskiej”. Znacznie więcej materiałów znajduje się pod sygnaturą Rs II 143, zawierającą dokumentację red. z roku 1937. Na pierwszym miejscu wymienić należy odręczny „Spis członków Koła Literackiego Konfraterni Artystów”³⁵. Po nim następuje szereg dokumentów finansowych Redakcji³⁶

³⁴ W pracy *Regionalizm kaszubski...*, *op. cit.* oraz w tekście hasła „Teką Pomorska” do: *Literatura Polska. Przewodnik Encyklopedyczny*, *op. cit.*

³⁵ Sygn. Rs II 143/1.

³⁶ Inwentarz wyposażenia redakcji (Rs II 143/2), „Rozchody Wydawnictwa Teki Pomorskiej” za kwartał II 1937 r. (maszyn., sygn. Rs II 143/3), kosztorysy (Rs II 143/4,5,8), zlecenie na druk w oficynie Jana Karolczaka (sygn. Rs II 143/6), oferty drukarskie (sygn. Rs II 143/7,11,12,13), rachunki i różne dokumenty płatnicze (sygn. Rs II 143/9,10,14,16,17), ustalenia wagi taryfikacyjnej (sygn. Rs II 143/15), zamówienie reklamowe (sygn. Rs II 143/18) oraz reklamacje (sygn. Rs II 143/19).

oraz notatki redakcyjne³⁷ i egzemplarze korektorskie fragmentów treści poszczególnych wydań „Teki”³⁸. Znacznie uboższa w ilość materiałów jest dokumentacja red. z roku 1938, oznaczona sygnaturą Rs II 144. Oprócz cytowanego już pisma Redakcji i Administracji „Teki Pomorskiej” do Zarządu Konfraterni Artystów w Toruniu³⁹ znajdują się tam jeszcze dwa dokumenty finansowe⁴⁰ oraz ulotka informacyjna Rady Książki o konkursie na powieść polską⁴¹. Sygnatura Rs II 146 obejmuje zbiór 22 wycinków prasowych z okresu 1937-1938 z publikacjami traktującymi o „Tece Pomorskiej”⁴². Dział Dokumentacji zamyka sygnatura Rs II 145, zawierająca materiały z roku 1939, kiedy już Redakcja praktycznie nie działała, będąc w stanie reorganizacji. Niewielki ten zbiorek zawiera zaledwie 3 dokumenty: pismo informacyjne Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czasopism⁴³, „Spis inwentarza znajdującego się w Książnicy Miejskiej” (wykaz ilości egzemplarzy poszczególnych numerów będących na stanie)⁴⁴ oraz – cytowana już wcześniej – ulotka zapowiadająca wznowienie „Teki” we wrześniu 1939 r.

Dział korespondencji redakcyjnej objęty jest blokiem sygnatur Rs II 147-Rs II 153.

W obrębie sygnatur Rs II 147-Rs II 151 zgromadzona została korespondencja przychodząca do Redakcji w poszczególnych latach ukazywania się „Teki”, z podziałem na korespondencję od osób fizycznych i od osób prawnych.

Korespondencja z roku 1936 dotyczy wyłącznie osób fizycznych i oznaczona została sygnaturą Rs II 147. Znalazło się tutaj 14 listów od: Zofii Dalborowej, ks. Ludwika Frąsia, Janiny Ginett-Wojnarowiczowej, Władysława Kilichowskiego, Jadwigi Korczakowskiej⁴⁵, Kazimierzy Melickiej (?)⁴⁶, Władysława Pniewskiego, Bożeny Stelmachowskiej⁴⁷, Emilii Sukertowej-Biedrawiny, J. Wędeckiego, Leona Witkowskiego, A. Wojtkowskiego.

W zbiorze korespondencji z roku 1938 występuje już podział na osoby fizyczne i prawne.

³⁷ Sygn. Rs II 143/20.

³⁸ Sygn. Rs II 143/21-25. Zamyka tę grupę materiałów wycinek pras. (?), omawiający nr 1(5) „Teki Pomorskiej” (1937).

³⁹ Rs II 144/1.

⁴⁰ Pokwitowanie (sygn. Rs II 144/2) oraz sporządzone odręcznie zestawienie finansowe (sygn. Rs II 144/4).

⁴¹ Sygn. Rs II 144/3.

⁴² Są to wycinki z nstp. tytułów prasowych: „Czas”, „Dekada”, „Dziennik Bydgoski”, „Gazeta Gdańska”, „Głos Narodu”, „Kultura”, „Kurier Poranny”, „Kurier Poznański”, „Kurier Warszawski”, „Poradnik Językowy”, „Słowo Pomorskie”, „Warszawski Dziennik Narodowy”.

⁴³ Sygn. Rs II 145/1.

⁴⁴ Sygn. Rs II 145/2.

⁴⁵ 2 listy.

⁴⁶ Istnieje możliwość błędnego odczytania nazwiska.

⁴⁷ 2 listy.

Pierwszą grupę obejmuje sygnatura Rs II 148. Znajduje się tutaj 39 listów, które do Redakcji „Teki Pomorskiej” przysłali: Stanisław Bieliński, Józef Bieniasz⁴⁸, B.W. Borek, Stanisław Brzęczkowski⁴⁹, Wanda Brzeska, Aleksander Schedlin Czarliński, Igor Demian, Alojzy Herman, Bogumił Hoffmann, Fr. Ilesic, Władysław Kilichowski⁵⁰, Jadwiga Korczakowska⁵¹, D. Kubacka, Bronisław Kretowicz, Leon Kuczyński, Jan Kukowski, M. Neyman, Feliks Piskorski, Franciszek Podlak, Jan Rąbca, Marta Reszczyńska, Henryk Rosiński, Marian Ruciński, Marian Stępień-Ługowski, Jan Szwemin, Marian Turwid, Leon Witkowski⁵², M. Wyrwiński, Juliusz Znaniecki.

Sygnaturą zaś Rs II 149 oznaczono liczącą łącznie 36 listów i tzw. zamówień księgarskich korespondencję nadesłaną do Redakcji przez następujące instytucje, organizacje i inne osoby prawne: Biblioteka Miejska w Bydgoszczy⁵³, Biblioteka Narodowa Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Biblioteka Uniwersytecka w Wilnie, Bracia Bazańscy. Księgarnia-Skład Nut-Materiały Piśmienne. Grudziądz, Towarzystwo Bratniej Pomocy „Czytelnia Polska” w Banitowie nad Czeremoszem, Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha w Poznaniu⁵⁴, Gebethner i Wolff. Księgarnia i Skład Nut. Warszawa⁵⁵, Inspektorat Szkolny Grudziądzki, Książnica-Atlas. Zjednoczone Zakłady Graficzne. Lwów, Księgarnia Bydgoska N. Gieryn, Państwowe Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Grudziądzu, „PAR” Polska Agencja Reklamy, Polska Agencja Telegraficzna, Poczтовая Kasa Oszczędności. Sekretariat Generalny, Polskie Towarzystwo Krajoznawcze. Oddział Morski w Gdyni, Polskie Towarzystwo Księgarń Kolejowych „Ruch”⁵⁶, „Pomerania”. Korporacja Studentów Uniwersytetu Poznańskiego, „Gródek”. Pomorska Elektrownia Krajowa, R. Czarliński nast. A.J. Pilarczyk. Księgarnia i Skład Papieru, Starosta Powiatowy Kartuski, Starostwo Krajowe Pomorskie, Szkoła Średnia Macierzy Szkolnej w Gdańsku, Towarzystwo Czytelni Ludowych w Poznaniu, Towarzystwo Miłośników Chojnic i Okolicy, Zakłady Graficzne Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”, Zarząd Miejski w Bydgoszczy. Biblioteka Miejska, Zarząd Miejski w Tczewie.

Korespondencja, która napłynęła do Redakcji „Teki” w roku 1938 obejmuje dwie jednostki inwentarzowe, oznaczone sygnaturami: Rs II 150 oraz Rs II 151. W pierwszej znalazło się 81 listów od następujących osób fizycznych: Zdzisław Aren-

⁴⁸ 2 listy.

⁴⁹ 2 listy.

⁵⁰ 3 listy.

⁵¹ 2 listy.

⁵² 6 listów.

⁵³ 2 listy.

⁵⁴ 4 „zamówienia księgarskie”.

⁵⁵ 1 „zamówienie księgarskie” i 1 list.

⁵⁶ 2 listy.

towicz, Witold Bełza⁵⁷, Józef Bieniasz⁵⁸, Stanisław Bręczkowski, Wanda Brzeska⁵⁹, Andrzej Bukowski, Jan Stanisław Bystron, Gwido Chmarzyński⁶⁰, Zygmunt Cywiński⁶¹, ks. Paweł Antoni Czaplewski⁶², Adam Czartkowski, Rozi Erzepki, ks. Kamil Stefan Kantak⁶³, Władysław Kilichowski,⁶⁴ A.Z. Kłodziński, Karol Krefft, Piotr Łastówka, Henryk Łastowski, Edward Łepkowski, Kazimierz Lewandowski, Tadeusz Makarewicz, Kazimierz Nitsch, Antoni Nowak⁶⁵, Bernard Nuszkowski, Marian Pelczar⁶⁶, Jerzy Pietrkiewicz⁶⁷, Władysław Pniewski, Leon Roppel⁶⁸, Wiktor Sass, Tadeusz Silnicki⁶⁹, Bożena Stelmachowska⁷⁰, Artur Marya Świnarski⁷¹, Marian Sydow, Marian Turwid, Leon Witkowski⁷², Mieczysław Zydler⁷³, J. Zamoyski (?)⁷⁴, Wojciech Nn⁷⁵.

Sygnatura Rs II 151 obejmuje zaś zachowaną korespondencję, która w roku 1938 napłynęła od osób prawnych. Są to tylko 4 listy od: „Architektura i Budownictwo”. Miesięcznik Ilustrowany, Zarząd Miejski we Włocławku⁷⁶, Zakłady Graficzne Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”.

Kolejne dwie jednostki inwentarzowe zawierają korespondencję i różne teksty redakcyjne (notatki robocze) A. Bukowskiego, jako redaktora odpowiedzialnego i sekretarza Redakcji „Teki Pomorskiej”, z 1937 r.⁷⁷ (Rs II 152) oraz z roku 1938⁷⁸ (Rs II 153).

Do działu korespondencji dołączono, znajdującą się przy materiałach archiwum redakcyjnego, niewielką korespondencję A. Bukowskiego z roku 1946, oznaczoną sygnaturą Rs II 154, dotyczącą zaś „Teki Pomorskiej”. Są to dwa listy od Józefa

⁵⁷ 3 listy.

⁵⁸ 2 listy.

⁵⁹ 2 listy.

⁶⁰ 4 listy.

⁶¹ 8 listów.

⁶² 2 listy.

⁶³ 3 listy.

⁶⁴ 4 listy.

⁶⁵ 4 listy.

⁶⁶ 5 listów.

⁶⁷ 2 listy.

⁶⁸ 2 listy.

⁶⁹ 2 listy.

⁷⁰ 5 listów.

⁷¹ 2 listy.

⁷² 3 listy.

⁷³ 3 listy.

⁷⁴ Występuje tu możliwość błędnego odczytania nazwiska.

⁷⁵ Nie zdołano odczytać nazwiska.

⁷⁶ 2 listy.

⁷⁷ Zbiór liczy 17 jednostek.

⁷⁸ W zbiorze znajduje się 25 jednostek.

Kozłowskiego z propozycją wznowienia tytułu, gdyż „*idea wskrzeszenia Teki ma zwolenników w opinii miejscowej*”⁷⁹ oraz dwa listy od dyrektora Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy, Witolda Belzy, w sprawie pomocy w skompletowaniu tytułu.

Dział materiałów redakcyjnych obejmuje 5 jednostek inwentarzowych w obrębie sygnatur: Rs II 155-Rs II 159. Pod sygnaturą Rs II 155 znajduje się 18 tekstów artykułów i utworów literackich nadesłanych do Redakcji przez: ks. Ludwika Frąsía⁸⁰, Jana Karnowskiego⁸¹, ks. Władysława Łęgę⁸², Lenską⁸³, Aleksandra Majkowskiego⁸⁴, Alfonsa A. Olkiewicza⁸⁵, Tadeusza Pietrykowskiego⁸⁶, Władysława Pniewskiego⁸⁷, Jadwigę Popowską⁸⁸, Stanisława Riessa⁸⁹, Bożenę Stelmachowską⁹⁰ oraz Emilię Sukertową-Biedrawinę⁹¹. Do dwóch tekstów nie udało się ustalić autorstwa⁹². Sygnatura Rs II 156 grupuje 14 tekstów do działu Kronika-Ruch kulturalny. Są to różnego rodzaju notki informacyjne napisane przez: Andrzeja Bukowskiego⁹³, Jerzego Chyczewskiego⁹⁴, Jacka Delektę⁹⁵, Mariana Magdańskiego⁹⁶, Helenę Piskorską⁹⁷, Janinę Ginett-Wojnarowiczową⁹⁸. Autorzy

⁷⁹ List z 9 III 1946 r., sygn. Rs II 154/1 (1). W innym fragmencie listu jego autor uzasadnia tę myśl, pisząc, „*że Toruń jako poważny ośrodek regionalnej pracy kulturalnej nie może pozostać bez własnego pisma*”. W drugim liście z 9 III 1946 r. [sygn. Rs II 154/1 (2)] Kozłowski proponuje skład ewentualnego Komitetu Redakcyjnego, w którym znaleźć by się mieli: „*prof. Górski, prof. Marian Sydow, red. M. Dereżyński, Józef Maśliński, prezes Emil Ogłóża, dyr. Karolczak*”.

⁸⁰ „Zamek krzyżacki w Toruniu”, maszyn., 1 k.

⁸¹ Woś Budzysz, „Roczezna”, rkps, 1 k.

⁸² „Kultura Prus wschodnich a Polska”, maszyn., 4 k.

⁸³ „Człowiek wieszczy według kaszubskich wierzeń ludowych”, autograf, 3 k.

⁸⁴ „Bajka kaszubska”, maszyn., 4 k.

⁸⁵ „Astry”, nowela, 1937, autograf w brulionie, 9 k. oraz wiersze (maszyn., 2 k.): „Przyślij mi książkę...”, „Milczę...”, „Jesienie moje...”, „Deszcze...”.

⁸⁶ „Autobiografia śp. Ks. Ignacego Nowaka”, autograf, 9 k.; „Józef Stańczewski – dziennikarz i literat pomorsko-brazylijski”, autograf, 20 k.

⁸⁷ Tekst zaczynający się od „Sytuacja nasza w tak zwanym »Wolnym Mieście Gdańsku«...”, autograf, 2 k.

⁸⁸ „List ze wsi”, autograf, 1 k.; „Zegar”, autograf, 1 k.

⁸⁹ „U progu nowego okresu szkolnictwa pomorskiego”, rkps i maszyn, 9 k.

⁹⁰ „Lato ludu pomorskiego”, maszyn, 5 k.

⁹¹ „Kafle mazurskie”, autograf, 7 k.; „Za północnym kordonem”, autograf, 7 k.

⁹² „Gdańskie publikacje propagandowe”, maszyn., 4 k.; „Niepoprawni germanofile”, rkps, 1 k.

⁹³ „Kaszubska wystawa historyczno-kulturalna w Kartuzach”, [1938], autograf, 1 k.; „Muzeum Kaszubskie we Wdzydzach”, [1938], autograf, 1 k.; „Pierwsza składka na Uniwersytet Pomorski w Toruniu”, [ok. 1938], autograf, 1 k.; „Sukces toruńskiego kompozytora”, 1 k.; „30-lecie pracy naukowej ks. prał. A. Mańkowskiego”, [1936], rkps, 1 k.

⁹⁴ „Objazdowa akcja teatralna na Pomorzu”, [1938], maszyn., 3 k.

⁹⁵ „Prace archeologiczne na Pomorzu”, [1936], maszyn., 1 k.; „Nowe wykopaliska archeologiczne w Ziemi Chełmińskiej z wczesnej epoki żelaznej”, [1936], maszyn + rys., 2 k.

⁹⁶ „Z życia Towarzystwa Naukowego w Toruniu”, [ok. roku 1937], rkps, 1 k.

⁹⁷ „Archiwum m. Torunia”, [1936], rkps, 4 k.

⁹⁸ „Toruń w dniu pobytu Ministra Świętosławskiego”, [1936], maszyn., 4 k.

dwóch notek kryją się pod kryptonimami: „A.R.”⁹⁹ oraz „S.Ż.”¹⁰⁰. Autorstwa jednego tekstu nie udało się ustalić¹⁰¹. Pod sygnaturą Rs II 157 znajdziemy zaś 9 tekstów do działu Kronika-Ruch wydawniczy. Są to głównie notki recenzyjne autorstwa: Andrzeja Bukowskiego, Heleny Piskorskiej, Mariana Magdańskiego, Heleny Piskorskiej, Mariana Sydowa, Leona Witkowskiego oraz autora ukrywającego się pod kryptonimem „G”.

Zbiór 7 tekstów, nadesłanych na konkurs rozpisany przez „Tekę Pomorską” w roku 1937 na nowelę morsko-pomorską, obejmuje sygnatura Rs II 158. Zamyka zaś dział materiałów redakcyjnych jednostka inwentarzowa oznaczona sygnaturą Rs II 159, zawierająca 17 czarno-białych fotografii z widowiska plenerowego „Pomorze w służbie Orła Białego”, wystawionego w Toruniu w czerwcu 1938 r.

„Życie Pomorza”¹⁰² miało być, o czym wspomniano już wcześniej, pewną kontynuacją programową „Teki Pomorskiej”, zarazem zaś także „Biuletynu Pomorskiego”, wydawanego przez Stowarzyszenie Przyjaciół Pomorza w Warszawie¹⁰³, a redagowanego przez Bernarda Kulę. Redaktorem naczelnym nowego tytułu został A. Bukowski, a samo pismo było pomyślane jako „miesięcznik regionalny poświęcony zagadnieniom społecznym, kulturalnym i artystycznym”¹⁰⁴ i miało ukazywać się w Toruniu¹⁰⁵. Z odręcznych wykazów znajdujących się w zachowanej dokumentacji redakcyjnej wynika, iż do współpracy z pismem zaproszono m.in.: ks. Antoniego Liedtke, Leona Witkowskiego, Helenę Piskorską, ks. Leona Heyke, Jana Karnowskiego, ks. Bernarda Sychtę, Bolesława Zarembe, Bernarda Nuszkowskiego, Alfreda Kowalkowskiego, Stanisława Brzęczkowskiego, Mariana Turwida, Zygmunta Mocarskiego, Mariana Magdańskiego, ks. Władysława Łęgę, ks. Alfonsa Mańkowskiego, Bożenę Stelmachowską, Mariana Sydowa, Józefa Bieniasza, Floriana Znanięckiego, Floriana Bieszka¹⁰⁶. Prawie wszyscy wymienieni

⁹⁹ „Zjazd śpiewactwa pomorskiego”, [1937], rkps, 2 k.

¹⁰⁰ „Jubileusz Macierzy Szkolnej w Gdańsku”, [1936], maszyn., 2 k.

¹⁰¹ „Izabella Lutosławska ...”, rkps, 1 k.

¹⁰² Pierwotnie nazwa nowego pisma – co wynika z tekstu odręcznej notatki informacyjnej, sygn. Rs II 160/1 (1), miała brzmieć „Niwa Pomorska”.

¹⁰³ Prezesem Stowarzyszenia był Adam Steinborn, ur. 30 I 1903 r. w Toruniu, a zm. 12 III 1982 r. w Warszawie – handlowiec, działacz niepodległościowy, w okresie międzywojennym m.in. członek rad nadzorczych Kompanii Handlu Zamorskiego oraz Gdańsko-polskiej Kompanii Handlu zamorskiego, a także członek komisji kwalifikacyjnej Stowarzyszenia Kupców Polskich. Pełniejsze noty [w:] S. Łoza, *Czy wiesz kto to jest? Uzupełnienia i sprostowania*, Warszawa 1938, s. 291 oraz biogram K. Podlaszewskiej [w:] *Słownik Biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, t. IV: R-Ż, s. 266-268 (tamże dalsza literatura).

¹⁰⁴ Cytat z brulionu odręcznej notki informacyjnej, sygnalizującej ukazanie się nowego tytułu, sygn. Rs II 160/1 (12).

¹⁰⁵ Siedziba Redakcji i Administracji mieściła się na ul. Szymanowskiego 20 m. 2 [Notatka inform. „Nowe pismo „Życie Pomorza”, rkps, sygn. Rs II 160/1 (12)].

¹⁰⁶ Rs II 160/1 (6-8).

wyżej autorzy współpracowali wcześniej z „Teką Pomorską”. Ukazanie się pierwszego numeru nowego miesięcznika zapowiadano na początek września 1939 r.¹⁰⁷

Zachowane w spuściźnie A. Bukowskiego archiwum redakcyjne niedoszłego tytułu liczy zaledwie 3 jednostki inwentarzowe, oznaczone sygnaturami Rs II 160-Rs II 162, a zawierające w swoim obrębie 45 jednostek akcesyjnych.

Również i w tym miniarchiwum występuje podział na trzy działy: dokumentacja, korespondencja oraz materiały redakcyjne.

Sygnaturą Rs II 160 zostały oznaczone materiały składające się na dokumentację Redakcji „Życia Pomorza”. Znajduje się tutaj: 16 notatek rękopiśmiennych, dotyczących nazwy pisma, jego programu, kosztów wydawania, zamierzeń red. oraz zawartości treściowej, a także wykazy współpracowników; wzory czcionek drukarskich Pomorskiej Drukarni Rolniczej S.A. w Toruniu; pokwitowanie Zakładów Graficznych Józef Karol Kuszel w Toruniu dla A. Bukowskiego oraz listy prenumeratorów.

Korespondencja redakcyjna zawarta została w jednostce inwentarzowej, oznaczonej sygnaturą Rs II 161. Obejmuje ona 10 listów z roku 1939 od: Doświadczalnej Pracowni Graficznej Salezjańskiej Szkoły Rzemiosł w Warszawie, Drukarni Toruńskiej Sp. Akc., Maksymiliana Kanteckiego, Bernarda Kuli¹⁰⁸, Zakładów Graficznych Józef Karol Kuszel, Książnicy-Atlas. Zjednoczonych Zakładów Kartograficznych i Wydawniczych Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, Stowarzyszenia Przyjaciół Pomorza w Warszawie¹⁰⁹.

Bardziej zasobny liczebnie okazał się dział materiałów redakcyjnych, zgromadzonych do ewentualnej publikacji w nowo powstającym piśmie. Zachowało się bowiem 15 różnego rodzaju tekstów. Ich autorami są: Alojzy Glemma¹¹⁰, Maksymilian Kantecki¹¹¹, Klemens Lange¹¹², Marian Magdański¹¹³, Bernard Nuszowski¹¹⁴, Mieczysław Orłowicz¹¹⁵, Tadeusz Abdank Piotrowski¹¹⁶, Helena Piskorska¹¹⁷, J. Sa-

¹⁰⁷ Wynika to z lektury dokumentacji (Rs II 160) i korespondencji redakcyjnej (Rs II 161).

¹⁰⁸ 4 listy.

¹⁰⁹ Pod listem podpisał się prezes Adam Steinborn.

¹¹⁰ „Przebrzmiały głos rozsądku”, [1939], maszyn., 3 k.

¹¹¹ „700-lecie miasta Golubia”, [1939], maszyn. (3 k.) oraz egz. korekt. (2 k.).

¹¹² „Szlakiem wojskowo-społecznych obozów Legii Akademickich na Pomorzu”, [1939], maszyn., 4 k.

¹¹³ „Trzy rocznice”, [1939], autograf, 3 k.

¹¹⁴ „Zjazd Korporacji Akademickiej »Cassubia«”. „Dożynki Kaszubskie w Cisowej”. „Legia Akademicka na przygraniczu” [fragm.], [1939], egz. korekt. działu „Kronika”, 1 k.; „Dożynki Kaszubskie w Cisowej”, [1939], maszyn., 1 k.; „Legia Akademicka na przygraniczu”, [1939], autograf, 2 k.; „Zjazd Korporacji Akademickiej »Cassubia«”, [1939], maszyn., 1 k.

¹¹⁵ „Architektura – sztuka i zabytki artystyczne Pomorza”, [1939], maszyn., 23 k.

¹¹⁶ „Epizod walk o polskość Gdańska”, [1939], maszyn., 3 k.

¹¹⁷ Recenzja książki Bernarda Potrykusa: „Wspomnienia Kaszuba spod Verdun...”, [1939], egz. korekt. działu: „Kronika-Recenzja”. 1 k.

rota¹¹⁸, ks. Bernard Sychta¹¹⁹. Jeden tekst podpisany został kryptonimem A.R.¹²⁰

CZASOPIŚMIENICTWO POMORZA I KASZUB

Problematyka badawcza z zakresu czasopiśmiennictwa była ważnym przedmiotem działalności naukowej i twórczości pisarskiej A. Bukowskiego. Dowodem potwierdzającym powyższą opinię – oprócz obfitej bibliografii jego publikacji na ten temat – jest niewątpliwie znajdująca się w jego spuściznie olbrzymia kolekcja warsztatowa (a właściwie zbiór kolekcji) różnorodnych materiałów, dotyczących tematyki dziejów oraz oblicza (w różnych tego słowa aspektach) prasy i wydawnictw periodycznych na Pomorzu i Kaszubach. Kolekcja ta liczy 1242 jednostek akcesyjnych¹²¹, zgrupowanych w 22 jednostkach inwentarzowych, oznaczonych sygnaturami Rs II 163-Rs II 184.

Sygnaturą Rs II 163 objętych zostało 91 całości opracowań A. Bukowskiego oraz zebranych przez niego różnorodnych materiałów warsztatowych (notatki, wypisy źródłowe, kserokopie itp.), dotyczących czasopiśmiennictwa gdańskiego. Znajdują się więc w tym zbiorze: notatki i opracowanie A. Bukowskiego nt. bibliografii czasopism i druków ciągłych na Wybrzeżu Gdańskim w latach 1918-1939¹²²; dwa warianty artykułu A. Bukowskiego „Gdańskie Pomorze” (1921-1925) – poprzednik „Rocznika Gdańskiego”¹²³ oraz jego streszczenie¹²⁴, a także zbiór notatek i wypisów źródłowych, dotyczących „Pomorza” z lat 1921-1925¹²⁵; nadbitka opracowania A. Bukowskiego „Podwójny jubileusz »Rocznika Gdańskiego«”¹²⁶ oraz egzemplarz 28 numeru dodatku niedzielnego „Echa Gdańskiego” z 1928 r.: „Gość znad Bałtyku”.

Kolejnych 7 sygnatur (od Rs II 164 do Rs II 170) zawiera pokaźną kolekcję materiałów, których przedmiotem jest „Gazeta Gdańska”, jeden z najstarszych i najbardziej zasłużonych polskich dzienników gdańskich. Liczne opracowania¹²⁷ A. Bukowskiego, traktujące o powyższym tytule obejmuje sygnatura Rs II 164. Dziejów

¹¹⁸ „Stajemy wobec wielkich problemów”, [1939], rkps, 6 k. + list do Bernarda Kuli z dn. 19 VIII 1939 r.

¹¹⁹ „Budzta śpiącech”. Fragment dramatu, [ok. 1939], maszyn., 2 k.

¹²⁰ „Popisy szkół muzycznych w Toruniu”, [1939], egz. korekt., 1 k.

¹²¹ Przed opracowaniem materiały te stanowiły zasób IX kartonu.

¹²² 41 jedn. tem., 62 k., sygnatury: Rs II 163/1, Rs II 163/2.

¹²³ Rkps (29 k.), maszyn. (34 k.).

¹²⁴ Maszyn., 2 k.

¹²⁵ Rrkps, 41 całości tematycznych, 72 k.

¹²⁶ Nadb. z: „Rocznik Gdański”, 1966.

¹²⁷ Są to następujące teksty: „»Gazeta Gdańska« na tle polskiego życia kulturalnego na Wybrzeżu w latach 1891-1939” [rkps (44 k.) i maszyn. (33 k.)]; „Gazeta Gdańska”, „Kuryer Gdański”, „Dziennik Gdański” [rkps, 3 k.]; „Walka na gdańskiej reducie o polskość Wybrzeża (Kartki z dziejów »Gazety Gdańskiej«)” [rkps (10 k.), maszyn. (10 k.), wycinek z: „Tygodnik Morski”,

„Gazety Gdańskiej” (w układzie trzech okresów chronologicznych: 1891-1901, 1901-1913, 1913-1920) dotyczy zbiorów notatek i wypisów źródłowych¹²⁸, oznaczonych sygnaturą Rs II 165. W obrębie tej sygnatury znajduje się również zbiorek wypisów źródłowych zatytułowany „Prasa na Pomorzu. Znaczenie założenia »Gazety Gdańskiej«”¹²⁹. Inny zbiór notatek rejestrujących zawartość poszczególnych roczników¹³⁰ oraz skład i inne kwestie redakcyjne znajdziemy pod sygnaturą Rs II 166. Kolejne – w niniejszym opisie – dwa zbiory zawierają notatki i wypisy źródłowe z poszczególnych roczników „Gazety Gdańskiej”. Pierwszy, oznaczony sygnaturą Rs II 167 dotyczy trzech głównych tematów¹³¹: 1. Organizacje polskie w Gdańsku w latach 1876-1910¹³², 2. „Słowacki na Pomorzu”¹³³, 3. „Kult Mickiewicza”¹³⁴. Drugi zbiór, objęty sygnaturą Rs II 170, zawiera odręczne odpisy 241 utworów poetyckich, publikowanych w „Gazecie Gdańskiej” w latach 1920-1925¹³⁵. Sygnaturą Rs II 168 oznaczone zostały materiały dotyczące jubileuszu 75-lecia „Gazety Gdańskiej” w maju 1966 r.¹³⁶, w następnej zaś jednostce inwentarzowej (Rs II 169) zgromadzone zostały różne materiały dotyczące omawianego tytułu¹³⁷.

Następna kolekcja czasopiśmiennicza, obejmująca blok 3 jednostek inwentarzowych oznaczonych sygnaturami Rs II 171-Rs II 173, zawiera materiały dotyczące innego, równie zasłużonego w krzewieniu polskości na Ziemi Pomorskiej

22.05.1966, nr 21 (417)]; „»Gazeta Gdańska« w walce o polskość Wybrzeża” [konspekt, rkps, 1 k.]; „Rola »Gazety Gdańskiej« w utrzymaniu polskości północnego Pomorza” [konspekt, rkps, 1 k.]; „Walka »Gazety Gdańskiej« o byt materialny, język polski, z germanizacją” [rkps, 18 k.]; „Oblicze społeczne »Gazety Gdańskiej«” [rkps (8 k.), maszyn. (6 k.), wyc. z: „Głos Wybrzeża”, 26.05.1966]; „Oblicze »Gazety Gdańskiej«” [rkps, 7 k.]; „Henryk Sienkiewicz na łamach »Gazety Gdańskiej«” [maszyn. (4 k.), wyc. z: „Głos Wybrzeża”, 25.05.1966, nr 122].

¹²⁸ 55 + 120 + 15 całości tematycznych, rkps.

¹²⁹ Rkps, 3 k.

¹³⁰ R. 1914, rkps, 96 not.; R. 1915, rkps, 21 not.; R. 1916, rkps, 19 not.; R. 1917, rkps, 4 not.; R. 1930, rkps, 26 not. + 6 notatek bibliograficznych.

¹³¹ Są jeszcze „Notatki różne” omawiające różnorodną tematykę [rkps, 23 całości tematyczne, 27 k.].

¹³² Rkps, 201 całości tematycznych, 226 k.

¹³³ Rkps, 4 k.

¹³⁴ Rkps, 8 całości tematycznych, 23 k.

¹³⁵ R. 1920 [rkps, 97 tytułów, 102 k.], R. 1921 [rkps, 11 tytułów, 16 k.], R. 1922 [rkps, 13 tytułów, 14 k.]; R. 1923 [rkps, 20 tytułów, 24 k.], R. 1924 [rkps, 68 tytułów, 70 k.], R. 1925 [rkps, 32 tytułów i k.].

¹³⁶ Znajdują się tutaj: Zaproszenie dla A. Bukowskiego na uroczystą sesję naukową oraz pokaźny zbiór wycinków z prasy gdańskiej, zawierających wspomnienia, teksty okolicznościowe, notki informacyjne.

¹³⁷ W obrębie tej sygnatury znajdują się fotokopie fragm. poszczeg. numerów „Gazety Gdańskiej”, wycinki z prasy gdańskiej od roku 1967 z tekstami okol. oraz wycinki z roku 1990 ze wznowionej „Gazety Gdańskiej”.

tytułu prasowego, jakim była „Gazeta Toruńska”, ukazująca się w latach 1867-1921. W 1967 r. obchodzono uroczyste w Toruniu setną rocznicę powstania „Gazety Toruńskiej”. A. Bukowski brał czynny udział w tych uroczystościach. Świadczy o tym zbiór materiałów okolicznościowych, który znaleźć można pod sygnaturą Rs II 171¹³⁸. Tekst wygłoszonego tam przez niego referatu¹³⁹ na uroczystej sesji popularno-naukowej w dniu 22 maja 1967 r. oraz inne jego opracowania¹⁴⁰ traktujące o „Gazecie Toruńskiej” zgromadzone zostały pod sygnaturą Rs II 172. Zaś sygnatura Rs II 173 obejmuje opracowania nt. „Gazety Toruńskiej” autorstwa: Jarosława Szymkiewicza¹⁴¹, Wiktora Frąckowiaka¹⁴² oraz tekst zbiorowy podpisany przez Genowefę Czajkowską, Jadwigę Matelską i Romanę Pućkównę¹⁴³. Autorstwa jednego opracowania nie udało się ustalić¹⁴⁴.

W kolejnym bloku 4 jednostek inwentarzowych, w obrębie sygnatur Rs II 174-Rs II 177 znajdują się dalsze materiały z warsztatu naukowego A. Bukowskiego, dotyczące czasopiśmiennictwa pomorskiego. I tak sygnaturą Rs II 174 oznaczona została korespondencja A. Bukowskiego z lat 1955-1970, związana z omawianym tematem. Zawiera ona listy Mieczysława Skrzeka i Ludwika Denisiuka¹⁴⁵ oraz 2 zaproszenia na sesje naukowe dotyczące czasopiśmiennictwa pomorskiego. Następną sygnaturą Rs II 175 oznaczony został zbiór 8 różnorakich opracowań A. Bukowskiego, omawiających czasopiśmiennictwo pomorskie¹⁴⁶.

¹³⁸ Znajduje się tam korespondencja oraz zaproszenie na uroczystą sesję popularnonaukową w dn. 22 V 1967 r. „Druk okolicznościowy w stulecie »Gazety Toruńskiej«” oraz fotografia A. Bukowskiego podczas wygłaszania referatu na Sesji z okazji setnej rocznicy powstania „Gazety Toruńskiej”.

¹³⁹ „Gazeta Toruńska” (1867-1921), rkps i maszyn., 38 k.

¹⁴⁰ „Gazeta Toruńska” (1867-1921), maszyn., 33 k.; „Gazeta Toruńska” (1867-1921, nadb. z: „Rocznik Toruński”, 1969, 16 k.; „Gazeta Toruńska” (Materiał do uzupełnień), rkps, 12 k.; „»Gazeta Toruńska« jako organ klasy średniej” [wypisy źródłowe], maszyn., 2 k.; „Literatura dla ludu w drugiej połowie XIX w.” [Notatka informacyjna], maszyn., 1 k.; „»Gazeta Toruńska« jako organ pozytywistyczny” [Notatka informacyjna], maszyn., 1 k.; „Recenzja pracy p. Józefa Trzęsickiego *Zarys monograficzny »Gazety Toruńskiej«*”, [ok. 1938 r.], rkps (9 k.) i maszyn. (15 k.)

¹⁴¹ „Odbicie programu pozytywistycznego w utworach literackich umieszczonych w »Gazecie Toruńskiej« w latach 1867-1868”, rkps, 23 k.

¹⁴² „»Gazeta Toruńska« jako źródło do badań dziejów kultury fizycznej w l. 1867-1921”, nadb. z: „Roczniki Naukowe WSWF w Gdańsku”, 1974, 7 k. + List W. Frąckowiaka do A. Bukowskiego.

¹⁴³ „Program pozytywistyczny »Gazety Toruńskiej«”.

¹⁴⁴ „Program pozytywistyczny w »Gazecie Toruńskiej«” w latach 1867-1868, rkps, 10 k.

¹⁴⁵ 2 listy.

¹⁴⁶ „Z dziejów prasy pomorskiej XIX i XX w. [Konspekt i notatki bibliograficzne], rkps, 15 k.; „Do dyskusji” [Notatki], rkps, 6 k.; „Pomorskie czasopisma rolnicze. Krótki przegląd historyczny”, druk, Toruń 1938, 8 k.; „Prasa polska w okresie Powstania Styczniowego” [Fragmety szczołki drukarskiej pracy „Pomorze Gdańskie w Powstaniu Styczniowym”], druk, 26 k.; „Sto lat prasy polskiej na Pomorzu”, wyc. z: „Ilustrowany Kurier Polski”, 23.02.1948, nr 52; „Straty dziennikarstwa pomorskiego w latach hitlerowskiej okupacji” [rkps (9 k.), maszyn. (6 k.), wyc. z: „Reisv. dod. „Dziennika Bałtyckiego”. 31.08-1.09.1969, nr 207].

Kolejny zbiorek zawierający 11 opracowań dotyczących prasy pomorskiej i warmińskiej znaleźć można pod sygnaturą Rs II 176. Autorami omawianych materiałów są: ks. Alfons Mańkowski¹⁴⁷, Alfons Lemański¹⁴⁸, Krystyna Wojtylak¹⁴⁹, Jerzy Makowski¹⁵⁰. W zbiorze znajduje się również 6 niepodpisanych tekstów informacyjnych na wyc. z prasy międzywojennej¹⁵¹ oraz anonimowy rękopis zatytułowany „Zawartość literacka »Pielgrzymka«”¹⁵². Blok materiałów różnych związanych z czasopiśmiennictwem pomorskim zamyka jednostka inwentarzowa oznaczona sygnaturą Rs II 177, a zawierająca notatki i wypisy źródłowe z warsztatu A. Bukowskiego. Są to głównie wypisy z „Nadwiślanina” oraz z „Przyjaciela Ludu”, a także z akt Centralnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych¹⁵³. Znajduje się tu również opracowanie bibliograficzne prac A. Bukowskiego nt. prasy pomorskiej¹⁵⁴.

Następny blok obejmujący 5 dalszych sygnatur (od Rs II 178 do Rs II 182) dotyczy czasopiśmiennictwa kaszubskiego. Pierwsze 3 jednostki inwentarzowe, oznaczone sygnaturami Rs II 178-Rs II 180, zawierają materiały dotyczące – według określenia A. Bukowskiego – tzw. prasy gadzinowej, związanej z propagandą i dywersją niemiecką na Kaszubach. Do tego rodzaju pism Bukowski zaliczał przede wszystkim „Przyjaciela Ludu Kaszubskiego”, wydawanego w latach 1928-1929 w Kartuzach (pierwsza seria) przez Adolfa Splitta oraz w latach 1936-1938 w Wejherowie (druga seria) przez Jana Glocka¹⁵⁵. Na temat tego tytułu zebrał też Bukowski pokaźny materiał źródłowy. I tak pod sygnaturą Rs II 178 zgromadzono korespondencję dotyczącą omawianego periodyku i jego wydawców. Są tam m.in. listy Alfonsa Patera oraz Stanisława Bielińskiego, który do swojej korespondencji z roku 1974 dołączył urzędowy skrócony akt zgonu Adolfa Splitta. 10 opracowań A. Bukowskiego nt. „Przyjaciela Ludu Kaszubskiego” oraz tzw. prasy gadzinowej zawiera jednostka inwentarzowa oznaczona sygnaturą Rs II

¹⁴⁷ „Piśmiennictwo polskie na Warmii”, 1923, maszyn., 12 k.

¹⁴⁸ „Prasa na Powiślu”, wyc. z: „Głos Wybrzeża”, 11-12.09.1967, nr 269.

¹⁴⁹ „250 lat prasy polskiej na Warmii i Mazurach. Rozmawiamy z Gustawem Leydingiem”, wyc. z: „Głos Olsztyński”, 15-16.06.1968.

¹⁵⁰ „Prasa pod zaborem pruskim. Z tradycji walk o polskość Pomorza”, wyc. z: „Nowy Tor”, dod. „Gazety Pomorskiej”, 10-11.09.1955, nr 35.

¹⁵¹ „Czasopismo kaszubsko-pomorskie”, wyc. z: „Słowo Pomorskie”, 1932; „Dziesięciolecie »Gazety Kaszubskiej«, wyc. z: „Słowo Pomorskie”, 23.10.1932; „Głos Pogranicza i Kaszub”, wyc. z: „Głos Wąbrzeźna”, 10.01.1933; „Nr 3 »Gryfa«, wyc., 1933; „Drogi i zadania »Teki Pomorskiej«, wyc. z: „Słowo Pomorskie”, 16.12.1937; „Kartuzy. Czasopisma”, rkps i wyc., 1 k.

¹⁵² 16 k.

¹⁵³ Expozytura III. 0.II.56, maszyn. + rkps, 2 + 9 k.

¹⁵⁴ Rkps, 1 k.

¹⁵⁵ Zob.: A. Bukowski, *Regionalizm kaszubski. Ruch naukowy, literacki i kulturalny. Zarys monografii historycznej*, Poznań 1950, s. 298-299; W. Pepliński, *Prasa pomorska w II Rzeczypospolitej 1920-1939. op. cit.*, s. 316-324.

179¹⁵⁶. W następnej zaś jednostce inwentarzowej (Rs II 180), znajduje się spora kolekcja notatek, wypisów źródłowych, kserokopii różnych tekstów oraz wycinków prasowych. W zbiorze znajdują się m.in. teksty i opracowania Mariana Wojnowskiego¹⁵⁷, Ryszarda Ciemińskiego¹⁵⁸, Konrada Zwarry¹⁵⁹.

Kolejnym przedmiotem zainteresowań badawczych A. Bukowskiego było Zrzeszenie Regionalne Kaszubów oraz organ prasowy tego środowiska „Zrzesz Kaszëbskô”, a także (redagowany przez Aleksandra Labudę) dodatek niedzielny do „Dziennika Gdyńskiego”: „Chëcz Kaszëbskô”. Opracowania twórcy spuścizny oraz zebrane przez niego materiały źródłowe dotyczące powyższej problematyki zawiera jednostka inwentarzowa, oznaczona sygnaturą Rs II 181¹⁶⁰. Różne materiały warsztatowe odnośnie do czasopiśmiennictwa znajdziemy też pod sygnaturą Rs II 182¹⁶¹.

Omawianą tutaj kolekcję czasopiśmienniczą zamykają dwie kartoteki. Pierwszą, którą oznaczono sygnaturą Rs II 183, zatytułowano: „Kartoteka czasopiśmiennictwa gdyńskiego 1921-1939”¹⁶². Drugą stanowi kartoteka notatek, wypisów i wycinków prasowych dotyczących czasopiśmiennictwa Pomorza i Kaszub, umieszczonych w obrębie 41 tytułowych kart przewodnich ułożonych w układzie alfabetycznym¹⁶³. Ze względu na bogactwo materiału źródłowego walor naukowy tej swoistej bazy warsztatowej dla badania problematyki dziejów oraz oblicza czasopiśmiennictwa pomorsko-kaszubskiego wydaje się nie do przecenienia.

¹⁵⁶ „Przyjaciel Ludu Kaszubskiego”, rkps, 6 k.; „»Przyjaciel Ludu Kaszubskiego« i inne »gadzinówki«”. I. Seria 1928-1930, rkps, 1 k.; „Opinie prasy polskiej i innej o »Przyjacielu Ludu Kaszubskiego« z lat 1928-29”, rkps, 4 k.; Przypisy, rkps, 3 k.; „Gadzinówki. Z tajnych archiwów niemieckich”, 2 wyc. z: „Dziennik Bałtycki”, 3-5.06.1983, nr 108; „Gadzinówki (II). Z relacji naocznego świadka”, rkps [10 k.] oraz 2 wyc. z: „Dziennik Bałtycki”, 8-10.03.1983, nr 133; „Obrońca niemieckich gadzinówek w krakowskim »Życiu Literackim«”, rkps, 9 k.; „Przeciw zacierananiu prawdy o Kaszubah”, 2 wyc. z: „Życie Literackie”, 3.10.1982, nr 34 (1593).

¹⁵⁷ „Przyjaciele ludu kaszubskiego”, wyc. z: „Naród i Państwo”, 1936, 5 k.

¹⁵⁸ „Trzy polemiki”, wyc. z: „Życie Literackie”, 9.05.1982, nr 13.

¹⁵⁹ „Ostrożniej z »przyjaciółmi«”, wyc. z: „Za Wolność i Lud”, 11.06.1984, nr 24.

¹⁶⁰ „Zrzeszenie Regionalne Kaszubów”, rkps [15 k.] i maszyn. [11 k.]; „Zrzeszenie Regionalne Kaszubów i początkowa działalność Aleksandra Labudy”, rkps, 2 k.; „Przedstawiony obraz genezy i narodzin Zrzeszenia Regionalnego Kaszubów...” [incipit], rkps, 3 k.; „Notatki dotyczące Zrzeszenia Regionalnego Kaszubów”, rkps, 7 not.; „Wycinki i kserokopie z prasy pomorskiej dotyczące Zrzeszenia Regionalnego Kaszubów”, 4 całości tematyczne, 10 k.; „»Zrzesz Kaszëbskô« jako pismo polityczne...” [incipit], rkps [35 k.] i maszyn. [24 k.]; „»Zrzesz Kaszëbskô«: notatki i wypisy źródłowe”, rkps, 17 całości tematycznych, 96 k.; „Chëcz Kaszëbskô” (1930), rkps [12 k.]; „Chëcz Kaszëbskô” (1930), maszyn., 2 k.

¹⁶¹ Mieszczą się tutaj: „Notatki dotyczące »Gryfa Kaszubskiego«”, rkps, 5 not.; 12 fotokopii kart tyt. „Przyjaciela Ludu” i „Nadwiślanina” oraz fotografie dotyczące Grudziądza i Kwidzyna; kserokopia egz. „Biuletynu Literackiego »Lektora«”, 1922, nr 2-3.

¹⁶² Zawiera ona 212 odręcznie sporządzonych kart rejestrujących tytuły i osoby w układzie alfabetycznym.

¹⁶³ Zawiera ona 119 całości tematycznych na 307 kartach.

LITERATURA POMORZA I KASZUB

Na wstępie pragnę zaznaczyć, iż przedstawiony pod ww. hasłem zespół opracowań i materiałów warsztatowych stanowi tylko pewien – uporządkowany już – fragment dokumentacji spuścizny A. Bukowskiego, dotyczącej powyższej problematyki. Inne materiały na ten temat czekają jeszcze na opracowanie. Opisywany niżej zbiór, który przed inwentaryzacją stanowił zasób kartonu VII, w pierwotnym spisie określony został jako „Materiały do antologii poezji Kaszub oraz poezji Pomorza”. Zgromadzona przez A. Bukowskiego dokumentacja wykracza jednak poza ww. tytuł, obejmując różne formy literackie. Materiał ten zebrany został przez autora spuścizny w ramach prac nad pomysłami sporządzenia antologii, prezentujących literaturę pomorską i Kaszub. Należy również wyraźnie zaznaczyć, iż znajdujące się tutaj opracowania antologii, niektóre w postaci maszynopisów wydawniczych, nie miały szczęścia ukazać się drukiem. Omawiany niżej zespół liczy łącznie 499 jednostek akcesyjnych, zgromadzonych w obrębie 13 jednostek inwentarzowych, oznaczonych sygnaturami Rs II 185-Rs II 197. Trzy pierwsze sygnatury, niejako otwierające zespół, zawierają trzy egzemplarze opracowania A. Bukowskiego „Pomorze w poezji polskiej”¹⁶⁴ z lat 1946-1950. Korespondencja związana z przygotowaniem powyższej antologii zgromadzona została pod sygnaturą Rs II 188. Znajdują się tutaj: list Franciszka Fenikowskiego z utworem *Pieśń wojów Krzywoustego*¹⁶⁵ oraz korespondencja „wydawnicza” z Państwowymi Zakładami Wydawnictw Szkolnych¹⁶⁶, Działem Literackim Agencji Teatralnej i Filmowej ZAIKS-u¹⁶⁷ oraz Towarzystwem Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku¹⁶⁸. W kolejnej jednostce inwentarzowej, oznaczonej sygnaturą Rs II 189 znajdują się zaś 2 recenzje wydawnicze maszynopisu omawianej tutaj antologii.¹⁶⁹ Materiały warsztatowe, zgromadzone przez Bukowskiego w trakcie opracowywania antologii, obejmuje sygnatura Rs II 190¹⁷⁰. Kolejna

¹⁶⁴ Rs II 185: 1946-1948, maszynopis egzemplarza przeznaczonego do druku, z odręcznymi poprawkami i pieczętką adresową Stanisława Helsztyńskiego na okł. teczki, 185 k.; Rs II 186: 1946-1948, trzeci egzemplarz maszynopisu wydawniczego z odręcznymi poprawkami i pieczętką adresową Stanisława Helsztyńskiego na okł. teczki, 138 k.; Rs II 187: 1950, maszynopis z odręcznymi poprawkami, 181 k.

¹⁶⁵ [Po roku 1945], maszyn. z autografem autora.

¹⁶⁶ 7 listów z 1949 r. + załącznik: „Referat” [Komisji Ocen PZWS], 8 k.

¹⁶⁷ 1 list z 1949 r. z załącznikiem: „Adresy pisarzy”, 2 k.

¹⁶⁸ 2 listy z 1953 r., maszyn. z podpisami Mariana Pelczara, 2 k.

¹⁶⁹ Z dnia 13.07.1948 r., maszyn., 4 k. Oraz z dnia 19.07.1948, maszyn., 12 k.

¹⁷⁰ Składają się nań: notatki bio-bibliograficzne, rkps, 49 not.; wycinki prasowe z utworami poetyckimi, 31 wierszy na 25 wyc.; odręczne odpisy utworów poetyckich, 5 tyt. Na 4 k.; maszynowe odpisy 161 utworów poetyckich w układzie 11 grup tematycznych, 167 k.; „Słowo wstępne”, trzy warianty: autograf [12 k.], maszyn. [13 k.], maszyn. [2 k.]; „Skorowidz autorów oraz tytułów utworów anonimowych. (Z objaśnieniami)”, dwa warianty: autograf (75 luźnych kart i maszynopis – 11 k.).

grupa materiałów warsztatowych, dotyczących literatury pomorskiej oraz gdańskiej, znajduje się w jednostce inwentarzowej, oznaczonej sygnaturą Rs II 191. Oprócz zbioru wierszy zatytułowanego „Gdańsk w poezji”¹⁷¹ są tutaj teksty i opracowania: Romana Zmorskiego¹⁷², Andrzeja Bukowskiego¹⁷³ oraz Emilii Tarasiuk¹⁷⁴.

A. Bukowski pracował również nad antologiami poezji i prozy kaszubskiej. Świadczą o tym 2 konспекty takich zbiorów¹⁷⁵ zawarte w jednostce inwentarzowej Rs II 194. Sygnaturą Rs II 192 oznaczone zaś zostało robocze opracowanie zatytułowane „Kaszuby w poezji. (Mała antologia)”¹⁷⁶. Dla realizacji swoich pomysłów odnośnie do antologii kaszubskich gromadził Bukowski zaplecze warsztatowe. Wspomniana już wyżej sygnatura Rs II 194 zawiera również zbiorek wierszy kaszubskich różnych autorów¹⁷⁷ oraz odpisy utworów poetyckich Franciszka Sędzickiego, zamieszczonych w dodatku literackim do dziennika „Lud Pomorski” (Chojnice) – „Niwa Pomorska”¹⁷⁸. Spory zbiór 38 utworów poetyckich kaszubskich poetów znajduje się pod sygnaturą Rs II 193¹⁷⁹. W jednostce inwentarzowej Rs II 195 zgromadzone zostały odpisy różnych fragmentów utworów scenicznych ks. Bernarda Sychty¹⁸⁰. Sygnatura Rs II 196 obejmuje zaś zbiór zapisów 3 słuchowisk kaszubskich, realizowanych (zarówno w okresie międzywojennym jak i powojennym) na antenie Polskiego Radia¹⁸¹. Zespół antologii literatury Pomorza i Kaszub zamyka

¹⁷¹ 12 wyc. pras. po roku 1945 z utworami poetyckimi.

¹⁷² „Dobry starosta. Podanie gminne pomorskie opowiedziane przez...”, odpis maszyn. z: „Tygodnik Ilustrowany”, 1867, nr 382, 383, 14 k.; „Przekłete jezioro. Podanie gminne”, odpis maszyn. z: „Tygodnik Ilustrowany”, 1864, nr 271, 9 k.

¹⁷³ „Poezja w walce o morze”, maszyn., 6 k.

¹⁷⁴ Sprawozdanie z pracy „Pomorze w poezji polskiej po r. 1945”, rkps, 10 k.

¹⁷⁵ Konспект roboczy przygotowywanej antologii prozy kaszubskiej, rkps, 3 k. oraz konспект roboczy przygotowywanej antologii poezji kaszubskiej, rkps, 10 k.

¹⁷⁶ Zawiera ona 121 utworów i notatek rkps. w układzie roboczym, 145 k. (rkps, maszyn., wyc. pras.).

¹⁷⁷ Zawiera 25 wierszy bez nazwisk autorów, odpisy maszyn., 25 k.

¹⁷⁸ Rkps, 135 k.

¹⁷⁹ A. Bukowski zgromadził tutaj odpisy maszyn. poezji: Stefana Bieszka, Izzydora Gulgowskiego,

Alojzego Nagla, Jana Piepki, Kazimierza Purwina, Leona Roppla, Jana Trepczyka. Zbiór liczy 82 k.

¹⁸⁰ „Dziewcę i miedza”. Dramat kaszubski w 5 aktach: Akt V, odpis maszyn., 14 k.; „Hanka się żeni”. Wesele kaszubskie: fragment „Przed zdowaniem”, odpis maszyn., 10 k., „Budzta śpiących”. Dramat w 3 aktach: fragment, odpis maszyn., 6 k., „Śpiące wojsko”. Dramat kaszubski: fragment z odsłony czwartej, rkps + odpis maszyn., 2+2 k.

¹⁸¹ 1. „Judica Domine, nocentes me... (Osądź mnie Panie, według Swej sprawiedliwości ...)”. Według powieści Aleksandra Majkowskiego podał Edmund Jonas, maszynopis z zapisem nutowym, 4 k.; 2. Franciszek Treder, „Wreje”. (Słuchowisko z udziałem kaszubskiego zespołu śpiewackiego i orkiestry wiejskiej), maszynopis z odręcznym zapisem nutowym, z załączonym autografem komentaria F. Tredera oraz jego listem do Zrzeszenia Miłośników Kaszubszczyzny „Stanica” w Toruniu, 1+1+12 k.; Franciszek Treder, „Wreje”. Odbitka II, maszynopis z odręcznym zapisem nutowym, 12 k.; Audycja „Z regionu do regionu – Kaszuby”. Po układzie Andrzeja Bukowskiego (na fali ogólnopolskiej Rozgłośni Pomorskiej 3.01.1937): teksty i nuty piosenek ludowych, rkps i kopie powiel., 9 k.

jednostka inwentarzowa Rs II 197, w obrębie której znajduje się egzemplarz *Kaschubische Anthologie* Ferdinanda Neureitera z dedykacją autora dla A. Bukowskiego i odręcznymi notatkami tego ostatniego¹⁸², a także teksty 2 drukowanych recenzji¹⁸³ omawianego dzieła oraz inne notatki odręczne A. Bukowskiego.

BIOGRAFISTYKA I LEKSYKOLOGRAFIA

Kolekcja warsztatowa określona powyższym nagłówkiem zawiera materiały, które przed opracowaniem stanowiły zasób kartonów XI „a” i „b”. Opracowaniem akcesyjnym została objęta zawartość obu kartonów. Znaczną część tego materiału opracowałem już również inwentarzowo. W momencie ukazania się tego tekstu drukiem z pewnością i pozostała część, obejmująca materiały źródłowe i warsztatowe dotyczące poszczególnych osób i rodzin, znajdzie się już w inwentarzu, a z jej zawartością Czytelnicy rocznika „Acta Cassubiana” zapoznają się w kolejnym tego typu opracowaniu¹⁸⁴. Zamieszczony niżej tekst Angeliki Dąbał jest niejako pewną „jaszkółką” wprowadzającą w problematykę zasygnalizowanych wyżej materiałów. Na opracowany materiał, będący przedmiotem niniejszych rozważań, składają się – z jednej strony – samodzielne opracowania biograficzne oraz baza warsztatowa (w tym zakresie) A. Bukowskiego, z drugiej zaś – dokumentacja jego współpracy z szeregiem Redakcji wydawnictw słownikowych i encyklopedycznych, w kontekście opracowań nie tylko biograficznych¹⁸⁵. Biografistyka była niewątpliwie kluczową dziedziną w twórczości naukowej A. Bukowskiego, o czym świadczy bogactwo zebranych przez niego materiałów biograficznych. Opisywana niżej kolekcja¹⁸⁶ liczy łącznie 2359 jednostek akcesyjnych rozmieszczonych w 59 jednostkach inwentarzowych, stanowiących blok sygnatur od Rs II 198 do Rs II 256.

W obrębie pierwszych 5 sygnatur zgromadzone zostały zbiory materiałów dotyczących biografii osób żyjących w wieku XIX i XX, wywodzących się zaś z terytorium Pomorza i Kaszub oraz Warmii i Mazur. Największym liczebnie jest (oznaczony sygnaturą Rs II 202) zbiór 484 nekrologów prasowych po roku 1945,

¹⁸² Zarówno na kartach książki, jak i na 23 oddzielnych kartkach wewnątrz dzieła.

¹⁸³ Geralda Stone’a w: „The Modern Language Review”, April 1979, s. 511-512 (1 k.) [z odręczną dedykacją autora dla A. Bukowskiego] oraz Tadeusza Bolduana: „Antologia kaszubska austriackiego urzędnika”, wyc. z: „Rejsy”, dod. „Dziennika Bałtyckiego”, 12-13.02.1973, nr 36.

¹⁸⁴ Na opracowanie inwentarzowe czeka również w kolejce olbrzymia kolekcja warsztatowa, zawierająca materiały dotyczące XIX w. i ona też (oprócz innych tematów) stanie się przedmiotem późniejszych opracowań.

¹⁸⁵ A. Bukowski opracowywał również hasła tematyczne (np. odnośnie do czasopism pomorskich i kaszubskich, stowarzyszeń itp.) oraz dotyczące miejscowości.

¹⁸⁶ Nie wyczerpuje ona bynajmniej materiałów biograficznych zgromadzonych w spuściźnie, zarówno już opracowanej i opisanej („Acta Cassubiana, t. III i IV), jak też jeszcze oczekującej na opracowanie, stanowi jednak największy zbiór tego typu materiałów w całej spuściźnie.

ułożonych w układzie alfabetycznym. Dla badaczy jednak największą wartość przedstawia niewątpliwie (występująca pod sygnaturą Rs II 198) baza warsztatowa określona nagłówkiem „Biografie pomorskie XIX i XX w.”, a zawierająca łącznie 429 opracowań biograficznych A. Bukowskiego, dotyczących 181 osób¹⁸⁷. Znajdujące się tam biogramy mają również układ alfabetyczny. 3 jednostki inwentarzowe w bloku sygnatur od Rs II 199 do Rs II 201 zawierają różne warianty opracowania biograficznego A. Bukowskiego: *Słownik pisarzy Pomorza, Warmii i Mazur XIX i XX wieku*¹⁸⁸. Sygnaturą Rs II 203 został oznaczony ciekawy zbiorek tekstów A. Bukowskiego, składających się na biograficzny cykl pogadańek radiowych, które wygłaszał w latach 1936-1937 w Rozgłośni Pomorskiej Polskiego Radia w Toruniu¹⁸⁹. W kolejnej jednostce inwentarzowej (Rs II 204) zgromadzono zbiór opracowań bio-bibliograficznych A. Bukowskiego, traktujących o pisarzach kaszubskich¹⁹⁰.

Jednostki inwentarzowe obejmujące blok sygnatur od Rs II 205 do Rs II 224 zawierają wielorakie materiały z warsztatu biograficznego A. Bukowskiego. I tak – różne opracowania biograficzne¹⁹¹ A. Bukowskiego, a także jego recenzje wydawnicze opracowań innych autorów oznaczono sygnaturą Rs II 205. Duży zbiór¹⁹² notatek bio-bibliograficznych A. Bukowskiego znajdziemy pod sygnaturą Rs II 206. 13 jednostek inwentarzowych w bloku sygnatur Rs II 207-Rs II 219 zawiera zaś konspekty różnorodnych projektów wydawniczych wraz z zestawami nazwisk i bibliografią. W następnym bloku trzech sygnatur od Rs II 220 do Rs II 222 zgromadzono materiały do różnych wykładów monograficznych A. Bukowskiego z zakresu historii literatury polskiej – o tematyce biograficznej¹⁹³. Korespondencja biograficzna A. Bukowskiego z lat 1962-1993 znajduje się w 2 jednostkach inwentarzo-

¹⁸⁷ Niektóre postacie mają po kilka biogramów w różnych wariantach i w różnej postaci (rkps, maszyn. kserokopie, druk, wyc. pras.).

¹⁸⁸ Rs II 199: Zestaw haseł, 1969, maszyn. i rkps, 1+42 k.; Rs II 200: „Rękopis”, 1965, rkps i maszyn., 61 k.; Rs II 201: Cz. 1. A-K. Cz. 2. L-Ż, 1970, rkps i maszyn., 104 (Cz. 1) i 131 (Cz. 2) k.

¹⁸⁹ W zbiorze znajdują się biogramy: Ignacego Łyskowskiego, Józefa Chociszewskiego, ks. Władysława Chotkowskiego, Cyryla i Ignacego Danielewskich, Anny z Bardzkich Karwatowej, ks. Stanisława Kujota, Władysława Łebińskiego, Teodora Kalksteina i Juliusza Prejsa.

¹⁹⁰ Opracowania powyższe dotyczą: Izzydora Gulgowskiego, ks. Leona Heyke, Jana Karnowskiego, Gottlieba Leberechta Lorcka, Aleksandra Majkowskiego i Franciszka Sędzickiego.

¹⁹¹ M.in. biogramy Jeremiasza Falcka i Kaspra Gesnera oraz teksty dwóch opracowań: „Piśmiennictwo Warmii i Mazur w pracach magistrów Katedry Historii Literatury WSP w Gdańsku” [ok. 1966 r., rkps i maszyn., 29 k.] oraz „Warmia i Mazury w rozwoju literatury polskiej” [rkps, 7 k.].

¹⁹² 183 całości tematycznych.

¹⁹³ Rs II 220: Materiały do wykładów biograficznych w roku akadem. 1952-1953: konspekty, wypisy źródłowe, oprac. biograf., notatki, wyc. pras. Łącznie 26 całości merytorycznych dotyczących m.in. nstp osób: Christoph von Schmida, ks. Mateusza Osmańskiego, Adama Pokojskiego, Juliana Walentego Prejsa; Rs II 221: Materiały do wykładu monograficznego „Piśmiennictwo polskie na Pomorzu w XIX i na początku XX wieku – biografie”: notatki, konspek-

wych, oznaczonych sygnaturami Rs II 223 i Rs II 224. W pierwszej znajdziemy listy od następujących osób fizycznych i prawnych: Anny Bocheńskiej, Józefa Borzyszkowskiego, Tadeusza Esmana, Victora Greene'a¹⁹⁴, Ireny Hassine¹⁹⁵, Redakcji wydawnictwa *Obraz Literatury Polskiej XIX i XX wieku*¹⁹⁶, Zofii Kratochwil¹⁹⁷, Leona Lubeckiego¹⁹⁸, Romana Malachińskiego, ks. Henryka Mrossa, Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie¹⁹⁹, Państwowego Wydawnictwa Naukowego²⁰⁰, Jerzego Szewsa, Zbigniewa Tanasia²⁰¹, Lecha Bądkowskiego, Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich. Zarządu Wojewódzkiego w Gdańsku²⁰², Urzędu Stanu Cywilnego w Bydgoszczy oraz Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie²⁰³. Sygnaturą Rs II 224 została zaś oznaczona – licząca w sumie 38 listów – korespondencja A. Bukowskiego do różnych bibliotek i muzeów, w sprawach kwerendy materiałów biograficznych.

Bogata dokumentacja współpracy autora spuścizny z licznymi Redakcjami wydawnictw seryjnych, słownikowych i encyklopedycznych – głównie w zakresie biografistyki pomorsko-kaszubskiej, ale również w aspekcie opracowywania haseł omawiających szerszą problematykę, związaną z regionem – znajduje się w obrębie bloku sygnatur Rs II 227-Rs II 251. I tak wieloletnią współpracę A. Bu-

ty, wypisy źródłowe, oprac. biograf. i in., korespondencja i materiały organiz. dotyczące wykładu, wyc. pras., ok. 1980 r., 99 całości tematycznych, zawierających m.in. opracowania nt. periodyków („Družba”, „Gazeta Gdańska”, „Gazeta Grudziądzka”) oraz osób (Jana Brejskiego, Walentego Fiałka, Józefa Glinkiewicza, ks. Hieronima Gołębiowskiego, Izydora Gulgowskiego, Juliusza Kraziewicza, ks. Stanisława Kujota, Wiktora Kulerskiego, Juliusza Lange, Władysława Łebińskiego, ks. Władysława Łęgi, Józefa Łęgowskiego, Ignacego Łyskowskiego, Aleksandra Majkowskiego, ks. Alfonsa Mańkowskiego, Stanisława Marońskiego, Edwarda Bolesława Michałowskiego, Bernarda Miłskiego, Pawła Michała Miotka, Piotra Palińskiego, Juliana Prejsa, Stefana Ramuła, Stanisława Winklewskiego; Rs II 222: Materiały do wykładu monograficznego „Biografie – wiek XIX: konspekty, teksty robocze, notatki, wypisy źródłowe, oprac. biograficzne, ok. 1989 r., 27 całości tematycznych zawierających m.in. materiały i opracowania dotyczące następujących osób: ks., Franciszka Druskiewicza, Jana Kantego Grodzkiego, ks. Kazimierza Kręckiego, Konstantego Kruszyńskiego, Klementyny z Prądyńskich Łaszewskiej, Juliana Łaszewskiego, Wojciecha Łożyńskiego, Ignacego Łyskowskiego, ks. Antoniego Marańskiego, Stanisława Marońskiego, Pawła Michała Miotka, Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza, ks. Juliusza Poblóckiego, Kajetana Onufrego Sierakowskiego, Walentego Wolskiego, Józefa Wybickiego.

¹⁹⁴ 2 listy z 1970 r.

¹⁹⁵ 2 listy z 1987 r.

¹⁹⁶ 12 listów z lat 1966-1967.

¹⁹⁷ 2 listy z załącznikami z lat 1979-1987.

¹⁹⁸ 1 list z dwoma załącznikami.

¹⁹⁹ 6 listów z 1966 r.

²⁰⁰ 3 listy z 1966 r.

²⁰¹ 1 list z dwoma cennymi załącznikami: fotokopia zapisu nutowego pios. „Zawsze o zmroku” (hymn Tajnego Hufca Harcerzy) oraz oprac. wspomnieniowe: „Gimnazjum Polskie – Gdańsk”.

²⁰² 2 listy z 1970 r.

²⁰³ 3 listy z 1966 r.

Z PRAC NAD SPUŚCIZNĄ ANDRZEJA BUKOWSKIEGO.

kowskiego z Redakcją *Polskiego Słownika Biograficznego* dokumentują 3 jednostki inwentarzowe, oznaczone sygnaturami od Rs II 225 do Rs II 227. W pierwszej znajdziemy druk instrukcji redakcyjnej PSB z 1966 r., druga zaś stanowi zbiór egzemplarzy autorskich 42 biogramów, opublikowanych w PSB przez twórcę spuścizny. Pokażna korespondencja A. Bukowskiego z Redakcją PSB z lat 1967-1974, licząca łącznie 184 listów, objęta została sygnaturą Rs II 227²⁰⁴. Kolejne cztery jednostki inwentarzowe Rs II 229-Rs II 232 zawierają materiały dotyczące współpracy z Redakcją wydawnictwa *Literatura Polska – Przewodnik Encyklopedyczny*, dla którego to Bukowski opracował liczne hasła dotyczące osób, periodyków, organizacji i instytucji oraz miejscowości z regionu Pomorza i Kaszub. Znajdziemy tam materiały organizacyjno-redakcyjne wydawnictwa²⁰⁵, propozycje i wykazy haseł²⁰⁶ oraz korespondencję A. Bukowskiego z PWN, dotyczącą jego współpracy z ww. wydawnictwem (jednocześnie z wydawnictwem *Wielkiej Encyklopedii Powszechnej*) w latach 1968-1987²⁰⁷. Dokumentację współpracy z Redakcjami obu wydań *Wielkiej Encyklopedii Powszechnej* zgromadzono w 2 jednostkach inwentarzowych, oznaczonych sygnaturami Rs II 233²⁰⁸ oraz Rs II 234²⁰⁹. Następne trzy sygnatury Rs II 235-Rs II 236 obejmują materiały dotyczące współpracy A. Bukowskiego z Redakcją *Słownika Biograficznego Pracowników Książki Polskiej*²¹⁰. Zaś sygnaturą Rs II 238 oznaczono korespondencję z Redakcją *Encyklopedii Wiedzy o Książce* z lat 1963-1964²¹¹.

A. Bukowski należał do grupy inicjatorów, zasiadając również w Komitecie Redakcyjnym *Słownika Biograficznego Pomorza Nadwiślańskiego* (SBPN). Dokumentacja owej współpracy jest dość pokazna i obejmuje aż 12 sygnatur od Rs II 239 do Rs II 250²¹².

²⁰⁴ Korespondencja ta została ułożona w układzie chronologicznym: latami oraz w obrębie poszczególnego roku.

²⁰⁵ Rs II 231: instrukcje, schematy informacji [12 całości tematycznych z ok. 1970 r.].

²⁰⁶ Rs II 229: „Hasła pomorskie” – zbiór 82 oprac. haseł z ok. 1985 r.; Rs II 230: „Wykaz haseł”, 1970, maszyn., 2 k.

²⁰⁷ Rs II 232: łącznie 87 listów ułożonych w układzie chronologicznym.

²⁰⁸ 5 całości tematycznych, zawierających zestawy haseł i opinie z 1987 r.

²⁰⁹ 3 całości merytoryczne, zawierające propozycje haseł i korespondencję z 1966 r.

²¹⁰ Rs II 235: „Materiały organizacyjno-redakcyjne”, ok. 1958 r., 3 całości tematyczne; Rs II 236: „Wykazy haseł i ich autorów”, przed 1972 r., 2 całości tematyczne; Rs II 237: „Korespondencja z l. 1962-1971”, 60 jednostek korespondencji.

²¹¹ 2 jednostki korespondencji.

²¹² Rs II 239: „Materiały organizacyjno-redakcyjne”, 1983, 3 całości tematyczne; Rs II 240: „Wykazy robocze haseł, podzielone na trzy okresy historyczne”, ok. 1983 r., 3 całości tem., 15+53+77 k.; Rs II 241: „Notatki A. Bukowskiego odnośnie SBPN”, po 1980 r., 9 całości tem., rkps; Rs II 242: „Wykaz haseł do oprac.”, po 1983 r., rkps, 3 k.; Rs II 243: „Wykaz haseł do oprac.”, po 1983 r., maszyn.; Rs II 244: „Uzupełnienia haseł”, 1984, rkps, 15 k.; Rs II 245: „Korespondencja A. Bukowskiego z Redakcją SBPN z lat 1980-1995”, 41 jedn. korespondencji; Rs II 246: „Listy umowne A. Bukowskiego z Zakł. Narodowym im. Ossolińskich. Wydawnictwo Polskiej Akade-

Opisywany wyżej blok dokumentacji zamyka sygnatura Rs II 251, grupująca materiały różne dotyczące serii wydawniczej „Pomorze Gdańskie”, z którą to twórca spuścizny również ściśle współpracował²¹³.

Ostatnia grupa – opisywanej wyżej – kolekcji leksykograficzno-biograficznej, obejmuje szereg różnorodnych materiałów z warsztatu badawczego A. Bukowskiego, wytworzonych przez różnych autorów. Grupę powyższą tworzy blok sygnatur od Rs II 252 do Rs II 256. Jednostka inwentarzowa oznaczona sygnaturą Rs II 252, zawiera zbiór materiałów prasowych o tematyce biograficznej z lat 1955-1989²¹⁴. Na zasób zaś sygnatury Rs II 253 składają się 32 całości tematyczne, opatrzone wspólnym tytułem: „Straty nauki pomorskiej”²¹⁵. Kolejny zbiorek grupuje materiały oraz opracowania biograficzne z lat 1938-1988, sporządzone przez różnych autorów, dotyczące zaś następujących postaci: Leona Naczka, Floriana Znanieckiego, Ludwika Zabrockiego, Piechowskich (księży z tego rodu), Stanisława Kosko, Mieczysława Dereżyńskiego, Ignacego Danielewskiego, Józefa Borowika, Stefana Łukowicza, Jana Brejskiego, Józefa Grotha, Ludwika Łydko, Bernarda Chrzanowskiego, Teodora Donimirskiego, Alfonsa hr. Sierakowskiego, Rodziny Tollików, Rodziny Boltów, Franciszka Schroedera, Pierro Gigante, Łucjana Czyżewskiego, Klemensa Derca, Mieczysława Nawrockiego, Jeremiasza Falcka, Jana Niemojewskiego²¹⁶. Sygnaturą Rs II 255 oznaczony został egzemplarz maszynopisu pracy magisterskiej córki Władysława Pniewskiego, Julitty Andrulowiczowej: „Dr Władysław Pniewski – gdański działacz społeczno-oświatowy [1924- 1939]”²¹⁷, z odręcną dedykacją autorki dla A. Bukowskiego. Całą kolekcję zamyka, osygnowana symbolem Rs II 256, kserokopia pracy Tadeusza Mańkowskiego: „Rodowody i koligacje rodzin pomorskich (Kamińskich, Wojnowskich i innych) XVIII-XX wieku”²¹⁸.

mii Nauk”, 1987, 3 wypełn. maszyn. formularze; Rs II 247: „Recenzje i oceny” biogramów A. Bukowskiego, 1987-1993, 32 całości tem.; Rs II 248 : „Uwagi autora o uwagach recenzentów”, po 1980 r., rkps i maszyn., 2 całości merytoryczne; Rs II 249 i Rs II 250: „Autografy recenzji wewnętrznych A. Bukowskiego biogramów różnych autorów dla SBPN”, ok. 1987 r., rkps [Rs II 249, 52 całości merytoryczne] i maszyn. [Rs II 250, 52 całości merytoryczne].

²¹³ Materiały dotyczą lat 1965-1976, 10 całości tematycznych.

²¹⁴ Składają się nań: 1. Biogramy oraz wycinki dotyczące różnych osób, 1955-1989, 50 wyc. pras.; 2. Wycinki dotyczące wydawnictw biograficznych, 1967-1986, 13 wyc. pras.; 3. Izabella Trojanowska, „Raz jeszcze: sprawy gdańskie”, wyc. z: „Głos Wybrzeża”, 14.10.1964, nr 245; 4. „Dorobek gdańskich literatów”, kserokopia, wyc. z: „Ilustrowany Kurier Polski”, 25.04.1977, nr 68; 5. „Jednodniówka Studium Wychowania Przedszkolnego w Gdyni im. Gdyńskich Nauczycieli Bohaterów II Wojny Światowej”, 7.06.1974, nr 1, 4 k.

²¹⁵ Są to materiały (korespondencja, opracowania, zestawienia, notatki, wycinki prasowe) z lat 1945-1981.

²¹⁶ 26 całości merytorycznych: rkps, maszyn., powiel., druki, wyc. pras.

²¹⁷ Gdańsk 1961, 2 k. + 108 k. + 2 k.cz.

²¹⁸ 1983, 309 k. Na teczce oryginalnej i oddzielnej kartce jako autor figuruje Bogdan Bieliński z Gdańska.